

Insolvenční řízení z pohledu statutárních orgánů

Znáte coby člen statutárního orgánu rozsah své zodpovědnosti za případný úpadek obchodní korporace ve světle novely ZOK? Jaké kroky musíte podniknout, pokud se o úpadku své společnosti dozvíte? Kdy vás můžou vyloučit z výkonu funkce?

Mgr. Michaela Macková

FABIAN & PARTNERS, advokátní kancelář

Zákonem č. 33/2020 Sb., který nabyl účinnosti 1. 1. 2021, došlo ke změně zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a dalších souvisejících zákonů (dále jen „ZOK“). Novela přinesla mnoho změn, nicméně níže se zaměříme pouze na ty, jež se týkají odpovědnosti statutárních orgánů při úpadku obchodní korporace.

Novela učinila jasno v dosud nejednoznačné otázce, zda se odpovědnost vztahuje také na osoby, které sice formálně členy statutárního orgánu nejsou, ale fakticky se v takovém postavení nacházejí: V ust. § 62 ZOK totiž výslovně zaktovila rozšíření odpovědnosti i na ně (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4095/2016). Následujícím odstavcům by tak měli věnovat pozornost rovněž generální a finanční ředitelé, manažeři či osoby v obdobném postavení, protože níže popsané sankce mohou být uloženy i jim.

Povinnost vydat prospěch a sankční ručení

Sankce či obecné povinnosti, jež mohou postihnout člena statutárního orgánu v případě úpadku obchodní korporace, dosud upravovalo zejména ust. § 62 a 68 ZOK. Ust. § 62 ZOK obsahovalo institut povinnosti vydání prospěchu. Pokud soud rozhodl, že se

Kromě vydání prospěchu mohl soud podle ust. § 68 ZOK na návrh insolvenčního správce či věřitele obchodní korporace rozhodnout, že člen nebo bývalý člen statutárního orgánu ručí za splnění povinností společnosti. K uvedenému rozhodnutí se soud mohl uchýlit, pokud byly splněny dva předpoklady: prohlášení úpadku obchodní korporace a skutečnost, že (bývalý) člen jejího statutárního orgánu věděl nebo měl a mohl vědět, že je korporace v hrozícím úpadku, ale neučinil za účelem jeho odvrácení vše potřebné v souladu s péčí řádného hospodáře.

Novela rozšířila odpovědnost i na osoby, jež nezaujímají post statutárů formálně, ale fakticky

obchodní korporace nachází v úpadku, a zároveň bylo insolvenční řízení zahájeno na návrh jiné osoby než dlužníka, měli členové orgánů obchodní korporace v případě výzvy insolvenčního správce povinnost vydat prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i jiný prospěch, který od obchodní korporace obdrželi. Daná povinnost jim mohla být uložena, jestliže za účelem odvrácení úpadku nevyvinuli dostatečnou snahu.

Aktuální sankce hrozící statutárům

Výše uvedená ustanovení však byla nahrazena jiným zněním nebo úplně zrušena, protože je novela zastřešila jediným paragrafem, s cílem zjednodušit a především zefektivnit stávající procesní řešení odpovědnosti člena statutárního orgánu při úpadku

obchodní korporace. Nově podle ust. § 66 ZOK probíhá jediné řízení, jež má povahu incidenčního řízení dle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, InsZ), a může být zahájeno pouze na návrh insolvenčního správce. Nově uvedené řízení probíhá až po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku obchodní korporace, přičemž v dřívější úpravě bylo rozhodující pouhé rozhodnutí o úpadku dané společnosti, a zkoumá se zavinění člena statutárního orgánu, jež se předtím blíže nezkoumalo.

Nově totiž soud jako předběžnou otázku - tj. před vydáním rozhodnutí s uložením povinnosti vydat prospěch či doplnit pasiva - zkoumá, zda člen statutárního orgánu porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace přispěl, a v řízení se tedy vyžaduje aktivní činnost daného člena. Došlo tím ke sjednocení skutkové podstaty u jednotlivých případů. Odpadne tak povinnost posuzovat, zda člen orgánu o hrozícím úpadku obchodní korporace věděl či měl a mohl vědět, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil vše potřebné k jeho odvrácení.

Soud pak může členovi statutárního orgánu, jenž k úpadku obchodní korporace přispěl, uložit jako sankci již zmíněnou povinnost vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i jiný případný prospěch, který od obchodní korporace obdržel. Pokud bylo insolvenční řízení zahájeno na návrh jiné osoby než dlužníka, má člen statutárního orgánu povinnost vydat prospěch za období až dvou let zpět před zahájením uvedeného řízení.

Druhou sankcí pak může být uložení povinnosti doplnit pasiva - tzn. poskytnout do majetkové podstaty finanční prostředky až do výše rozdílu mezi souhrnem

dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace - bylo-li rozhodnuto o způsobu řešení jejího úpadku konkurzem. Popsaná povinnost se vztahuje i na bývalé členy statutárního orgánu a na osoby, jež společnost fakticky řídí či za ní stojí. Účelem úpravy je dovést majetkovou podstatu, která kvůli počínání statutárních orgánů nepostačuje k uspokojení věřitelů. Při stanovení výše plnění přihledne soud k míře, do jaké porušení povinnosti k nedostatečné majetkové podstatě přispělo. Nedostatek majetku bude zjišťovat na základě konečné zprávy (viz § 302 InsZ), což znamená, že se o povinnosti vydat pasiva bude rozhodovat na konci insolvenčního řízení.

Vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce

Sankci, která i po novele zůstala ve stejné podobě, představuje vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce, upravené v ust. § 63-65 ZOK. Návrh na vydání rozhodnutí o vyloučení člena může podat každý, kdo na něm má důležitý zájem. V praxi se tak i s ohledem na dosavadní judikaturu Nej-

vyššího soudu (srov. usnesení sp. zn. 29 Cdo 2227/2016) bude jednat zejména o ostatní členy statutárního orgánu, členy kontrolního orgánu či společníky nebo akcionáře. Soud však může o uvedeném rozhodnout i bez návrhu.

O vyloučení rozhodne soud v případě, že člen statutárního orgánu v posledních třech letech opakovaně či závažně porušil své povinnosti při výkonu funkce. Není tedy nutné, aby porušení přímo přispělo k úpadku společnosti; naopak bude záležet pouze na úvaze soudu. Novinku však tvoří pravidlo, kdy soud automaticky rozhodne o vyloučení v případě, že byla danému členovi statutárního orgánu uložena povinnost dle ust. § 66 ZOK. Znamená to, že soud již nebude rozhodovat o tom, zda člen statutárního orgánu porušil své povinnosti při výkonu funkce a zda takové porušení vedlo k úpadku obchodní korporace - ale na základě rozhodnutí insolvenčního soudu jej z výkonu funkce vyloučí.

Vyloučený člen pak nesmí po dobu až tří let vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoliv obchodní korporace. Může tu-

!
Změnil se však okamžik počítání období dvou let, za něž jsou statutáři povinni prospěch vydat: Dle původního znění se počítalo od právní moci rozhodnutí o úpadku, nyní se počátek váže na zahájení insolvenčního řízení. Eliminuje se tak možnost členů statutárních orgánů oddalovat nabytí právní moci rozhodnutí, aby nebyli povinni vydat jakýkoliv prospěch získaný před rozhodnutím o úpadku.

TIP

Jak uvádějí Hásová, J., Moravec, T. a kol. (2018), „z ekonomického hlediska představuje úpadek stav, kdy již podnikatelský subjekt není bez vnější ekonomické a další pomoci schopen dále po ekonomické stránce fungovat“. Je proto vhodné věnovat náležitou pozornost účetní závěrce, provést test insolvenční a vnímat činnost společnosti.

díž být vyloučen i na kratší dobu, na rozdíl od dřívější úpravy, kdy byl vyloučen na tři roky. Pravidlo lze prolomit, pouze pokud okolnosti případu dokládají, že dosavadní výkon jeho funkce v jiné obchodní korporaci mimo úpadek neodůvodňuje vyloučení z výkonu funkce a jestliže by vyloučení mohlo vést k poškození oprávněných zájmů dané obchodní korporace či jejích věřitelů.

Zjištění (hrozícího) úpadku obchodní korporace

Rovněž je nutné znát povinný postup člena statutárního orgánu, pokud se dozví, že se společnost nachází v úpadku nebo že jí úpadek hrozí. Úpadkem se dle ust. § 3 odst. 1 InsZ rozumí situace, kdy se obchodní korporace nachází v pla-

tební neschopnosti: Má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a není schopna je plnit. O hrozící úpadek jde podle ust. § 3 odst. 5 InsZ tehdy, jestliže lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že společnost nebude schopna řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

Pokud se člen statutárního orgánu o dané skutečnosti dozví, mezi jeho první povinnost patří bezodkladné svolání valné hromady. Do jejího programu by pak měl být zařazen bod, v jehož rámci se nastalá situace projedná a zvolí se další postup. Valná hromada by měla rozhodnout, zda se společnost pokusí o neformální restrukturalizaci, nebo dojde k podání insolvenčního návrhu.

Povinnost podat insolvenční návrh je zakotvena přímo zákonem. Podle § 98 odst. 1 InsZ je „dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku“, a to jak ve formě platební neschopnosti, tak předlužení (tržní hodnota aktiv je nižší než účetní hodnota pasiv). Danou povinnost mají také zákonní zástupci dlužníka a jeho statutární orgán (jednatel, představenstvo) i likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou v likvidaci.

Osoba, jež v rozporu se svými povinnostmi nepodala insolvenční návrh, nejenže odpovídá věřitelům za škodu či jinou újmu, kterou tím způsobí, ale může být i trestněprávně odpovědná. V souvislosti s insolvenčním řízením obchodní korporace se tak povinná osoba - člen statutárního orgánu, společník, akcionář či další osoba fakticky ovládající danou společnost - může lehce dostat do trestněprávní roviny. Trestní zákoník totiž v ust. § 220 a násl. rozlišuje několik trestných činů souvisejících s insolvenčním řízením. Nejčastěji se jedná o zvýhodnění věřitele, porušení povinnosti při správě cizího majetku, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, porušení povinnosti v insolvenčním řízení nebo porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. ●●●

Členům statutárních orgánů a nejen jim se důrazně doporučuje i po podání insolvenčního návrhu spolupracovat se jmenovaným insolvenčním správcem a uvádět pravdivé informace o záležitostech týkajících se obchodní korporace, aby se vyhnuli případným civilněprávním či trestněprávním sankcím.

„Pomůžeme Vám s Insolvenčním právem a vymáháním pohledávek.“

pohledavkyonline.cz

Vaši pohledávku posoudíme do pár dnů

Vše vyřídíte online z pohodlí domova

Obdržíte 100 % z dluhu vymoženého přes soud